

PUNTÍ, J.; Els castellans

Text Berta Marsé

Els castellans

Jordi Puntí

L'Avenç

Barcelona, 2011

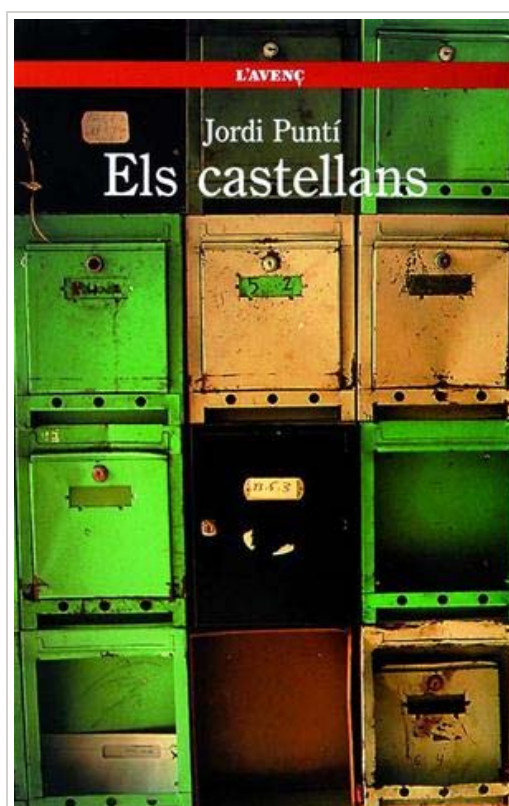
133 pàgines

Com que la infància és una ficció, com se'ns insisteix des de les pàgines d'aquest llibre, així és com cal apreciar –i s'aprecia– la seva lectura. Com una sèrie de records ficcionats, últims records de la infància i la preadolescència del seu autor, que es confessa amb "ganes de reviuere aquella ficció infantil que ens dominava a tots". Puntí es refereix al conflicte generat entre els habitants d'una ciutat industrial de províncies i la immigració arribada del sud durant la dècada dels setanta. Andalusos, extremenys, murcians, sota l'epítet general de castellans per a la majoria dels catalans, segons una lògica primària que els era inculcada de petits: els que no són catalans, són castellans. La por al que és desconegut, el recel envers el foraster, va tenir el seu reflex en la lluita fictícia dels nois pel territori. Una ficció que, a la meravellosa edat de deu, onze, dotze anys, es viu de manera intensa i real.

Ningú no renya gaire els nois perquè, paradoxalment –o no–, l'arribada dels castellans millora la condició social dels seus pares, que ascendeixen del proletariat mitjà-baix a la classe mitjana treballadora, que de sobte veu una mica més a prop el vell somni de la burgesia catalana. Paradoxalment –o no–, els catalans es traslladen a barris més alts, apunten els fills a escoles privades religioses, s'afilien a partits conservadors. Els novinguts continuen votant a l'esquerra, copen les escoles públiques i els guetos de les perifèries, els imponents blocs rusc de 256 habitatges. En aquest nou ordre de coses, tots dos bàndols "luiten" per afirmar el seu lloc. A cada carrer, a cada bar, a les places i a les escoles, a les piscines municipals, als cinemes i, sobretot, al descampat on es lliuren les batalles, terra de ningú on tots plegats aprenen jugant.

Estem en deute amb la tasca d'aquells fotògrafs de poble que, amb les seves suades imatges de casaments i batejos, van documentar la història d'un lloc i la vida dels seus habitants. empremtes indelebles que Puntí fa servir per obrir cada episodi de l'àlbum de la seva memòria i anar embastant els seus darrers records d'infància. Sincers, autèntics, pel·liculers en el sentit més excitant i juvenil de la paraula. Sense pretensions ni sentimentalismes, amb una nostàlgia feliç dels dies en què els nens exploraven a fons el territori en el qual, ben aviat, haurien d'estar a l'alçada com a homes, però en el qual encara eren capaços de trobar restes de l'aterratge d'un ovni.

Hi ha més detalls reeixits gràcies als dots d'observació d'un nen despert i pel·liculer, com sens dubte devia ser Jordi Puntí. La visita fugaç a un territori enemic, acompanyant el pare a comprar tabac a un bar de castellans. Les fiblades d'enveja secreta pels avantatges dels rivals, que es poden llançar a les piscines municipals sense haver de fer abans la digestió, per exemple, o quedar-se al carrer fins que la foguera de Sant Joan es consumeixi del tot; els castellans semblen més despreocupats, més morens, més agosarats, més temeraris, més lliures... Detalls de la picaresca a l'escola, de la competència al carrer. Detalls gloriosos d'una infància afortunada, en el sentit que es desenvolupa plenament i amb normalitat, com certifica la versemblança dels seus records. D'entre tots, voldria destacar el nom de Miquel Fabregó, pioner de la integració, un català que vivia a la frontera amb els castellans, anava a la seva escola, en coneixia els sobrenoms, gaudia de les seves llibertats i feia de mitjancer a les batalles barrejant els idiomes. El primer català del grup que va saber nedar entre dues aigües i l'exemple del qual, per sort, aviat seguirien els altres.

Els castellans

Jordi Puntí

L'Avenç

Barcelona, 2011

133 pàgines

Perquè, quan els nens que es llençaven pedres en el descampat van coincidir a l'institut, no va passar pas res. Es van barrejar sense adonar-se'n, i ara amb prou feines es distingeixen els uns dels altres. Els castellans han estalviat i s'han traslladat a barris més alts, i ara, quan viatgen a la seva terra per vacances, els diuen els catalans.

Amb el Google Earth podem veure com ha crescut el poble cap als afores. El descampat és ara un mercat municipal. Moros i sud-americans ocupen els pisos rusc i treballen a les obres. Entre els restaurants xinesos encara sobreviu algun bar de castellans i, si ens hi apropem una mica més amb el zoom, hi podem veure en Fabregó prenent una cervesa amb un marroquí. Potser li està explicant que, finalment, no va escollir ni castellans ni catalans. Simplement un dia es va posar a treballar. Es va comprar un cotxe de segona mà. Va fer la mili. Va deixar embarassada la seva xicota i s'hi va casar. Tant és el que li està explicant: compartir cerveses i confidències seria una imatge final esperançadora, i justa, per tancar aquest cerde d'històries que parlen de quan els castellans van arribar al poble dels catalans, de quan els moros van arribar al poble dels castellans i els catalans, i finalment de com és solament una qüestió de temps que els uns i els altres trobin el seu lloc.

Estiu (juliol – setembre 2011)

Publicat sota llicència Creative Commons